

Neo-Tomist.

F.-M.-Padovan O. P.

Kada je veliki Papa filozof Leon XIII. na 4. augusta 1879. doviknuo u svojoj neumrloj enciklici „*Aeterni Patris*“ katoličkom episkopatu: „*Monemus nihil nobis esse antiquius et optabilius quam ut sapientiae rivus purissimos ex angelico doctore jugiet praediviti vena dimanantes studiosae juventuti large copioseque universi praebeatis,*“ te opet dalje: „*Vos omnes, Venerabiles Fratres, quam enixe hortamur, ut ad catholicae Fidei tutelam et decus, ad societatis bonum, ad scientiarum omnium incrementum auream sancti Thomae sapientiam restituatis, et quam latissime propagetis,*“ tako odjeknuše njegovje riječi u katoličkom svijetu, da bi bio rekao, da su s neba došle. Svak se je odjedared zagrijao sa stare tradicijonalne nauke i to se je očitovalo na razne načine. Osnovala se *Academia Romana di San Tommaso*, izdala su se djela *Angjeoskog Naučitelja* sa komentarima *Kajetana i Ferariensa*; osnovale su se po raznim universama katedre za filozofiju sv. Tome, podigao se *Institut supérieur de Philosophie* na katoličkoj universi u *Louvainu*; izdavaju se knjige, objelodanjuju revije u raznim jezicima, sazivaju kongresi, u kojima se raspravlja o nauci *Akvinca* i t. d.

Proučavajući povijest ovog pokreta, neo-tomizma, bilo na filozofskom, bilo na teološkom polju, te videći u tom pokretu predstavnike svih naobraženih naroda, na žalost mi se dalo, što sam zamijetio, da u toj svjetskoj utakmici nema baš mnogo nas Hrvata. I doista dok po drugim zemljama svagđano sve više i više uzimlje maha taj pokret, kod nas kao da su se ljudi zanimali letargičnim snom. Tomu su mrtvilu različiti razlozi. Ja ih mimoilazim, ali priznajem, da bi se i na nje trebalo ozbiljno

osvrnuti i dobro ih proučiti. Ne mislim izlagati, u čemu se sastoji neo-tomizam. Jedino želim da u kratko iznesem uslove, koji se zahtijevaju, da netko postane neo-tomistom. Treba postati pravim učenikom Sv. Tome i strogo se držati njegovih načela, ako hoćemo da i kao filozofi i kao teolozi zadovoljimo zahtjevima dvadesetoga vijeka. Kako bi lijepo bilo, da se i kod nas malo više poradi oko neo-tomističkog pokreta!

*

Više puta čujemo na žalost gdje govore: čemu proučavati tekste sv. Tome. Sv. Toma nije na visini današnje nauke i nije prema zahtjevima današnjeg vremena, kako je ono bio u trinaestom vijeku. Nauku ipak Sv. Tome lako je proučiti iz spisa današnjih filozofa i teologa, koji ga slijede, a da se ne drže ukočenih forma i načina njegovog raspravljanja, što nije za današnje nervozno doba. To izgovaranje moglo bi možda biti opravdano jedino za one, koje dužnost drugamo zove, te ne mogu da se posvete dubljim naucima, ali pod nijednu cijenu nije opravdano za one, koji su pozvani, da poučavaju bilo perom bilo sa katedre. I papa Leon XIII. bijaše ovoga mnijenja. On u svojoj već spomenitoj enciklici „*Aeterni Patris*“ govori: „*Sapientia Thomae ex ipsis ejus fontibus hauriatur.*“ Prvi je dakle uvjet, prama shvaćanju velikog Pape, da se upoznamo s Tominom naukom proučavajući njegova djela. Istina je, kako isti Papa govori u listu stožerniku de Luca dne 18. siječnju 1880, ima komentatora Tominih, kao što je n. pr. Kajetan, Ferariensis i mnoštvo drugih, koji vijerno prikazaše nauku Tominu, no oni ipak ne mogu da nadomjeste učitelja. Stoga se često puta dogodi, da proučavajući samo komentatore Tomine nauke, a još više kompendije, koji su opet često puta sastavljeni ne prama izvorima Tominim, već po komentatorima, da se Tomi pripisuju nekoje nauke, koje on nije nikada naučavao, ili ako ih je možda i naučavao u svojim mladim godinama, kasnije ih je oprovrkao. Komentatori su u istinu, bilo stariji bilo noviji, potrebiti, ali nikada ne mogu da dostignu učitelja. Stoga: „*Ne ... supposita pro vera, neu corrupta pro sincera bibatur, providete ut sapientia Thomae ex ipsis eius fontibus hauriatur, aut saltem ex iis rivis, quos ab ipso fonte deductos, adhuc integros et illimes decurrere certa et concors doctorum hominum sen-*

tentia est,¹“ kakovi bi bili jedan Kajetan, Ferariensis itd.² Mnogi opet misle, kad je govor o nauci sv. Tome, da je sva Tomina nauka sadržana u njegovoj „Summa theologia.“ Suma je u istinu djelo, o kojem govori J. Simon u uvodu svoje knjige: „Liberté de conscience: „Crkva katolička ima dva neusporegijiva spomenika: Katekizam i Sumu teološku, prvi za proste, drugu za učenjake.“ To je djelo, koje broji do 2600 članaka, a odgovara na ne manje od 10.000 objecka. Djelo, koje je zaslužilo: „quod Patres Tridentini, in ipso medio conclavi ordini habendo, una cum divinae Scripturae codicibus et Pontificum Maximorum decretis Summam Tomae Aquinatis super altari patere voluerunt, unde consilium, rationes, oracula petentur“³. „Summa theologia“ je djelo uma i djelo vjeronanjanja. Znanost se tu nalazi na strani religije, kojoj podaje svoje dokaze i formule, a ova opet proširuje vidokrug znanosti. Prirodne, razumu pristupne istine, koje su u neku ruku osnov, na kojem kršćanstvo osniva svoje natprirodne istine, nijesu nigdje tako iscrpivo, mnogostrano i dostojno prikazane — to je sud jednoga od ponajboljih poznavaća Tomine nauke, M. Jourdainea, uz koji će svaki poznavalac i pravedni prosugjivač pristati.⁴ Suma je dakle bez sumnje remek-djelo Tomino. On ju je napisao u svojoj muževnoj dobi, ona je sinteza svih njegovih djela, tu se nalazi potpuni i savršeni odraz razvoja njegove misli. Ali upravo stoga, jer je sinteza svih njegovih djela, ne možemo temeljito i potpuno shvatiti njegovu nauku, ako ne segnemo i za drugim njegovim djelima, kojih je ona sinteza.

U prvom redu dolazi „Summa contra Gentiles.“ To je do danas najljepša apologija kršćanske nauke, zapravo je integralni dio teološke Sume. Njoj uz bok možemo postaviti: „Quaestiones disputatae,“ o kojima lijepo govori O. Co-

¹ Enc. *Aeterni Patris*.

² „Coniunctim vero edendas curabimus clarissimorum eius interpretum ut Thomae de Vio Cardinalis Caietani et Ferrariensis lucubrationes, per quas tanquam per uberes rivulos, tanti viri doctrina decurrit.“ (Leon XIII. stožeriku de Luca 1879.)

³ Enc. *Aeterni Patris*.

⁴ Bazala, Povijest Filozofije, Sv. II. str. 167.

⁵ Ovo se djelo može dobiti kod: Librairie Saint Paul, Avenue de Péroles, Fribourg (Suisse) uz izvanredno sniženu cijenu u četiri sveska str. XL. +724, 785, 702, 574, i to mjesto 24 fr. za samih 9.

connier: „*Quaestiones disputatae* jesu pravi komentar teološke Sume. Ako je ova posljednja za učenike, to je ona prva za učitelje.“ Toma je svojom Sumom hotio da stvori jedno sistematično djelo na teološkom polju, kakova do tada još nije bilo, i koje kao školski tekst ima služiti. Lijepo on sam o tome raspravlja u uvodu svoje Sume: „*Quia Catholicae veritatis Doctor non solum provecos debet instruere, sed ad eum pertinet etiam incipientes erudire, secundum illud Apostoli I. ad Corint. 3.: Tanquam parvulis in Christo, lac vobis dedi, non escam, propositum nostrae intentionis in hoc opere est, ea quae ad christianam religionem pertinent, eo modo tradere, secundum quod congruit ad eruditionem incipientium.*“ A pošto je izložio, koliku pomutnju i nejasnost stvaraju u glavi početnika tolika nekorisna pitanja, a mnogih opet višekratno opetovanje, koja su se nalazila u tadašnjim knjigama, završuje: „*Haec igitur, et alia huiusmodi evitare studentes, tentabimus cum confidentia divini auxilii, ea quae ad sacram doctrinam pertinent, breviter ac dilucide prosequi, secundum quod materia patietur.*“

Naravno je dakle da u ovom djelu, u kojem je imao breviter izložiti cijelu teološku znanost, nije mogao svako i pojedino pitanje na dugo i široko raspredati, jer bi tada to djelo bilo ogromnog objama, te ne bi postigao svrhe, a bio bi se bez sumnje ogriješio i o dilucide. To je dakle učinio u „*Quaestiones disputatae*.“ U tom se djelu svestrano pretresaju najvažnija i najteža pitanja o Bogu, o Trojstvu, o čovjeku itd. itd. To je „*le plus clair, le plus profond, le plus authentique Commentaire*“ teološke Sume. Tu se Toma osjeća potpuno slobodnim, tu on pušta uzde svom geniju tako, te ćeš se tu uz stranice najdublje nauke namjeriti i na takove, koje odavaju najvišeg govornika.

Ako hoćemo da se upoznamo sa cijelom teološkom naukom Akvinca, treba da pored toga proučavamo i njegova djela na egzegetičnom i filozofskom polju. Prva se nalaze u njegovim tumačenjima Sv. Pisma, osobito Evangjelja i Sv. Pavla, a druga u njegovim komentarima Aristotelovih djela.

Osim ovih velikih djela Angjeoskog naučitelja, pravi njegov učenik treba da proučava i njegova manja djela, njegova *Opuscula*. U ovima će naći u potpunom svijetlu nekoje Tomine ideje, kojih se na drugom mjestu samo letimično dotaknuo, nekoje njegove nauke kraće ili šire izložene, druge opet, pa i naj-

zamršenije i najdelikatnije, prikazane u lakom stilu. Sv. Toma se ovdje prilagodio prilikama, koje su zahtjevale, da se dotična nauka što više divulgira. U tim se djelima lijepo odražuje ondašnje shvaćanje nekih nauka i teorija, koje i danas čovječanstvo zaokupljuju.

U jednu riječ, Tomina nam filozofska djela pružaju principe, na kojima kao na temelju imamo podignuti teološku zgradu; njegovi komentari Sv. Pisma, al osobito njegova divna *Catena Aurea*, pružaju nam vrhunarske principe; *Summa contra Gentiles* pokazuje, kako među ova dva reda istine nema nikakve kontradikcije, već divna i uzvišena harmonija; u Sumi teološkoj znanost i vjera, razum i objava u potpunom skladu rade, da podignu ovaj velebni spomenik, istodobno ljudski i božanski, koji se nazivlje sv. Nauka.⁶

Na ovaj način, proučavanjem djela Sv. Tome, moći ćemo potpuno shvatiti njegovu nauku u svoj njezinoj kristalnoj čistoći, razlikujući je od one, koja je denaturirana raznim smjesama: eklekticismom, fideizmom, ontologizmom itd. itd. Samo takav Tomin učenik, moći će reći, da poznaje njegovu nauku i moći će je kao takovu braniti. Ali opet ne treba misliti, da je taj lojalizam Tominog učenika ropski. Ne, i ne smije da takav bude. *Ἄνθρωπος ἔφα* moglo je samo služiti za Pitagorine učenike, ali podnipošto za Tomine. Ovi znadu, da bi se to protivilo istim principima učitelja, koji govori, da je najslabiji argumenat u filozofskim stvarima auktoritet.⁷ Dok u metafizici treba da čvrsto prionemo uz principe Tomine, koji su nepromjenljivi, jer su ne Tomini, nego čistog i zdravog razuma, i jer zato čine „perennem philosophiam“, a na polju fizike, astronomije i drugih eksperimentalnih znanosti treba da pratimo razvoj tih znanosti prema savjetima Leona XIII.: „Nos igitur, dum edicimus, libenti gratoque animo excipiendum esse quidquid sapienter dictum, quidquid utiliter fuerit a quopiam inventum atque excogitatum. Si quid enim est a doctoribus Scholasticis vel nimia subtilitate quaesitum, vel parum considerate traditum, si quid cum exploratis posterioris aevi doctrinis minus cohaerens, vel denique quoquo modo non probabile, id nullo paco in animo est aetati nostrae ad imitandum proponi.“⁸ I to se potpuno podudara sa

⁶ O. Coconniere u *Revue Thomiste* I.

⁷ *Locus ab auctoritate, quae fundatur super ratione humana, est infirmissimus.* Sum. Th. P. I. q. I. a. 8. ad. 2.

⁸ *Enc. Aeterni Patris.*

naukom istoga Tome. On nikad ne podaje jednoj tvrdnji na tom polju vrijednost teze, već hipoteze, koja se može slobodno zbaciti, a da se ne prejudicira niti najmanje principima metafizike. Govoreći on na primjer o kretanju planeta, koje su se po Aristotelovu sistemu na jedan način kretala, a opet drugačije po drugim sistemima nastavlja: „*Illorum autem suppositi-ones quas adinvenerunt non ut necessarium esse veras . . . quia forte secundum alium modum nondum ab hominibus comprehensum apparentia circa stellas salvatur.*”⁹ Istu ideju, gotovo identičnim riječima nalazimo izrečenu u Sumi teološkoj.¹⁰ Ovo je prvi uslov, koji se zahtijeva, da tko postane pravim učenikom Akvinca. No još je mnogo važnije, da proučavajući Tomina djela, prisvojimo njegov znanstveni duh i njegovu metodu.

Duh po sv. Tomi naznačuje: „*impulsionem quamdam et motionem.*”¹¹ Znanstveni dakle duh nije ništa drugo, nego naklonost, težnja za nekim stanovitim pitanjima. Prama tomu, kako opaža O. Coconnier, znanstveni se duh Akvinca odlikuje sa tri biljege: težnjom za napretkom, koristi i aktuelnosti.

Sv. je Toma težio svom dušom za napretkom, a to s razloga, jer se po svim učincima, koje opažamo u vidljivom svijetu, možemo podignuti do spoznanja Boga¹². Sve ono, što je bilo prije njega napisano, pa bilo ma od koga, on je hotio znati, a to, kako on sam kaže u djelu *De anima*: „*Necesse est accipere opiniones antiquorum quicumque sint. Et hoc quidem ad duo erit utile. Primo, quia illud quod ab his bene dictum est, accipiemus in adiutorium nostrum. Secundo, quia illud quod male annunciatum est, cavebimus.*”¹³ Ali se on nije kod toga zaustavio, on je sve to opet obogatio svojim istraživanjem¹⁴, proširio obzorje

⁹ In Lib. II. De Coelo, Lect. 17.

¹⁰ Sum. Th. P. I. q. XXXII. a. 1. ad 2.

¹¹ Sum. Th. P. I. q. XXXVI. a. 1.

¹² Sum. Contra Gen. Lib. I. c. XI.

¹³ De anima. Lib. I. lect. 2.

¹⁴ Lijepo ob ovome govori Leon XIII. u opće o svim skolasticima, a napose o Tomi i Albertu: „*Cum enim Scholastici, sanctorum Patrum sententiam secuti, in Anthropologia passim tradiderint, humanam intelligentiam nonnisi ex rebus sensibilibus ad noscendas res corpore materiaque carentes evehi, sponte sua intellexerunt, nihil esse philosopho utilius quam naturae arcana diligenter investigare, et in rerum physicarum studio diu multumque versari. Quod et facto suo confirmarunt: nam S. Thomas, B. Albertus Magnus, aliique Scholasticorum principes, non ita se contemplationi philosophiae dederunt, ut non etiam multum operae in naturalium rerum cognitione collocarint etc . . . Enc. Aeterni Patris.*

i prikazao u boljem i sjajnijem svijetlu. Tomu su sjajnim dokazom Tomina djela, kojima se sva potomstva dive. Nije dakle pravom Tominom učeniku dosta, da se pridruži tom udivljenju, već treba da stupa njegovim stopama. Najprije treba da s njime pogje na izvore, iz kojih je on sam crpio: Sv. Pismo, Sv. Oci i filozofi; a onda, ako ne može sam istraživati, da poprimi rezultate moderne znanosti i iznašašća, i da ih dovede u sklad sa principima svrhunaravnim i filozofskim i da pokaže, kako među njima nema nikakove oprječnosti ni borbe. To je bila svrha svega Tominog intelektualnog rada, to mora biti svrha i svakog neotomista.

Uz ovu žarku, ali i razboritu težnju sa napretkom, Toma je težio u svom radu i za korisnim. On pokorni i ponizni sin, držao se čvrsto u pisanju svojih djela zlatnih riječi velikog pedagoga Humberta de Romanis, petog generala dominikanskog reda, naime da redovnik „in omni studio suo respuat inutilia et utilia eligat... Subtilia et obscura dimittens... rationibus et exemplis, et auctoritatibus magis efficacibus utatur.“¹⁵ Kako se je on skrupolozno držao tih savjeta, svakomu je poznato, tko i malo pozna Tomina djela. Na žalost nekoji od poznijih skolastika prezreše te zlatne opomene, pa se zato upuštahu u podredne, nekorisne, a čestokrat i smiješne kvestije, kojima prozurokovaše diskredit i velikim učiteljima XIII. vijeka.

Pored ove dvije karakteristike, kojima se odlikuje rad angeoskog naučitelja, ima i treća, koja ih kruni. Nešto je napredno i korisno toliko, koliko je aktuelno. Biti aktuelan na znanstvenom polju znači, reći ono, što treba reći, i onim načinom, kako treba reći. To znači: znanstveni rad valja udesiti prema prilikama i potrebama vremena, u kojem se živi. Nitko dakle nije bolje shvatio potrebe svog vremena na znanstvenom polju do Tome. Trinaesti je vijek bio ljubitelj filozofije, a Toma mu svagdje govori filozofskim jezikom; divi se Aristotelu, kojega čestoput i ne shvaća, a Toma mu ga tumači; Arapi svojim racionalizmom hoće da dokažu, da je velika opreka među dogmama kršćanskim i razumom, a Toma ih pobija svojom Summom contra Gentiles; Averoizam se širi i sve više hvata maha među mlagjima i neiskusnima, a Toma piše svoje krasno djelo Contra Averoistas, koje završuje riječima neustrašivog apostola: „Si

¹⁵ De vita regulari. T. II. p. 44. — Berthier.

quis autem gloriandus de falsi nominis scientia, velit contra haec quae scripsimus aliquid dicere, non loquatur in angulis, nec coram pueris, qui nesciunt de causis arduis judicare, sed contra hoc scriptum scribat, si audet: et inveniet non solum me, qui aliorum sum minimus, sed multos alios, qui veritatis sunt cultores, per quos ejus errori resistitur, vel ignorantiae consulitur.“ Ali nije samo to. Evo Grka, koji se više no igda natežu, da zaniječu proizlaženje Duha Svetoga od Oca i Sina i prvenstvo rimskog biskupa; evo u istom krilu katolicizma onih, koji se strastveno i sofistički podižu proti redovničkim ustanovama. Sv. Toma izlazi odvažno na mejdan protiv svih ovih svojim neumrlim djelima. Protiv Grka piše: *Contra errores Graecorum*, a protiv ostalih: *Contra impugnantes Religionem*, *Contra retrahentes ab ingressu Religionis*. Ove zablude nije Toma nikad s vida zbacio, već se je i u drugim svojim djelima, kad bi mu se samo pružila prigoda, na njih osvrnuo. A nije li *Summa Teološka*, najaktuelnije djelo svog vremena?

I Tomin učenik treba da bude aktuelan po primjeru učiteljevu. Ostavimo stare raspre na miru, ostavimo mrtve da počivaju, i radimo za probitak živih. Danas je naša dužnost, kako je otrag nekoliko godina lijepo pisao O. Coconnier: „Dokazati našim savremeniciima spiritualnost i neumrlost duše, obstanak Božji, obstanak objave, božanstvo Isusovo i njegove Crkve, suglasje razuma i vjere; zablude, koje moramo pobijati jesu: materializam, panteizam, agnosticizam, subjektivizam, racijonalizam, naturalizam.“¹⁶⁾ Samo tako ćemo moći reći, da smo shvatili duh Tomine nauke, i da smo pravi njegovi učenici.

Još treba da prisvojimo i Tominu metodu. Metodu možemo uzeti na dva načina, u užem i širem smislu. U užem smislu ili filozofski uzeta, bila bi: „*Modus ordinate procedendi in cognitionem veritatis*“, u čemu je takogjer Toma nenatkriljiv. Tomu je svjedok njegova *Summa*. Ali mi ovdje ne uzimamo metodu u ovom užem smislu, već u općem i širem, kao direkciju svega našeg intelektualnog rada i jedinstvo naše znanstvene spoznaje, koja je upravljena jednom cilju. Ovaj kršćanski veleum imao je pred očima cilj, da ljude upozna sa božanskom istinom, i to sa gledišta vjere i razuma. Stoga i vidimo, da on ništa ne propušta, što može da posluži tomu cilju. Bez sumnje je i on zaslužio naslov „*doctor universalis*“ poput svog učitelja Alberta, jer je imao sve, i pisao

¹⁶⁾ Revue Thomiste, I.

je o svemu. On je dobro poznao i duboko proučio sv. Pismo, kako to svjedoče njegova djela na tom polju. Ništa mu nije bilo nepoznato na polju filozofije i teologije. Sve je filozofe, bilo starije, bilo savremene dobro poznao, a sv. Oce temeljito proučio. To svjedoči njegova divna *Catena Aurea*, u kojoj navodi svjedočanstva 22 latinskih Otaca, a 60 grčkih. Stoga pravom reče Kajetan o njemu: „Jer je veoma poštivao sv. naučitelje, zato je i znanost svih nekim načinom prisvojio.“¹⁷⁾ Na to primjećuje opet Leon XIII.: „Nauke sv. Otaca, koje su bile razbacane poput udova jednog tijela, Toma je sakupio i u divni red postavio i napokon tako razvio i popunio, da se s pravom njegovo djelo smatra pomoć i ures katoličke Crkve.“¹⁸⁾ Proučio je sv. Toma i povijest i tradiciju, hermeneutičke principe, proučavao tekste i njihovu autentičnost. Nije dakle čudo, da je isti Erazmo bio o njemu prisiljen reći: „Thomas Aquinas vir.... non suo tantum saeculo magnus. Nam meo quidem animo nullus est recentium theologorum, cui par sit diligentia, cui sanius ingenium, cui solidior eruditio: planeque dignus erat cui linguarum quoque peritia, reliquaque bonarum litterarum supellex contingeret, qui iis quae per eam tempestatem dabantur, tam dextre sit usus.“¹⁹⁾ Još nas nešto kod Tome iznenagjuje: on je poznao i proučio sve ondašnje profane nauke. Tko proučava njegova djela, uvjeriti će se, da mu nije ništa novo. On govori o matematici, fizici, kemiji, astronomiji, fiziologiji, pravu, politici, socijalnoj ekonomiji, arhitekturi, vojničkoj umjetnosti. On citira Euklida, Ptolomeja, Galijena, Kaja, Vegecija. A svu ovu raznolik i ogromnu znanstvenu gragju umio je Toma jakošću svog uma svesti u divan sklad i upraviti jednome cilju, spoznaji Boga. Ništa Tomi nije bez vrijednosti, on u svemu vidi odraz božanskih savršenstva, sve mu govori o Bogu: „Nihil sine voce est,“ svaka mu je znanost jedna strofa uzvišene himne, koju narav pjeva Svevišnjemu.

Da zaključim. E da se tko s pravom može nazvati Tominim

¹⁷⁾ *Veteres doctores sacros quia summe veneratus est, ideo intellectum omnium quodammodo sortitus est.* Caj. in 2.m 2.ae q. 148, a 4.

¹⁸⁾ *Illorum doctrinas, velut dispersa cuiusdam corporis membra, in unum Thomas collegit et coagmentavit, miro ordine digessit, et magnis incrementis ita auxit, ut catholicae Ecclesiae singulare praesidium et decus jure meritoque habeatur.* Enc. *Aeterni Patris*.

¹⁹⁾ *Annot. ad cap. I, Epist. ad Rom.*

učenikom, treba u prvom redu da temeljito proučava sva njegova djela, a onda da si prisvoji njegov znanstveni duh i njegovu metodu. To znači, učenik Tomlin treba da pozna Tomu iz izvora i da bude savremen, da po primjeru Tominu proučava sve one nauke, koje su u svezi sa teologijom i filozofijom. Kod sv. Pisma i Sv. Otaca treba da se osvrće na rad moderne kritike, a jednako treba da poznaje druge moderne znanosti, jer nevjernici nastoje danas pomoću svake znanosti uništiti religiju. Neotomist suviše treba da pokaže, da se nauka Sv. Tome ni u čemu ne protivi istinitim idejama i teorijama i pravim rezultatima, što ih je postigla moderna znanost; naprotiv da se ona potpuno podudara sa pravim napretkom: „Vetera novis augere et perficere.“²⁰⁾, i da nam može pružiti veliku pomoć kod rješavanja tolikih modernih pitanja, što se danas tako živo pretresaju.

F. M. Padovan O. P.

Odredbe sv. Stolice.

I. Decretum S. Congr. Indicis. Dekretom od 6. maja 1912. zabranjene su ove knjige:

Abbé Jules Claraz, Le mariage des prêtres. Paris 1911.

Izsóf Alajos, A gyakori szent áldozás és az életpszichologia. Budapest 1910.

Th. de Cauzons, Histoire de l' inquisition en France. Paris 1909. (sr. Acta Apost. Sedis IV. N. 10. pag. 369.).

Ovaj potonji pisac Th. de Cauzons pokorio se odluci gornjoj, kako javlja tajnik Thomas Esser O. P. u objavi od 15. lipnja 1912. (Ibid. pag. 445.).

II. Commissio Pontificia de re biblica izdala je dvije važne deklaracije. Prva se dotiče pitanja, tko je napisao i kada evanđelje po Marku i Luki, i da li je to historički zajamčeno. A druga se dotiče sinoptika, t. j. kakav megjusobni odnos postoji izmeđju prva tri evanđelja. Zaključci su u formi odgovora na podnesene dvojbe. Evo izvornoga teksta:

A. De auctore, de tempore et de historica veritate Evangeliorum sec. Marcum et sec. Lucam.

²⁰⁾ Enc. *Aeterni Patris*.